

Beleidsnotitie Veilige Kerk

Preventie en aanpak seksueel misbruik in pastorale relaties in
de Oud-Katholieke Kerk van Nederland

– *Versie 1.8* –

vastgesteld door het Collegiaal Bestuur op 28 juni 2021

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
2	PREVENTIE	4
2.1	VOG	4
2.2	Scholing en training tijdens de opleiding op het seminarie	5
2.3	Scholing en training van kerkelijk functionarissen	5
2.3.1	Scholing en training geestelijken	5
2.3.2	Scholing en training vrijwilligers	5
2.4	Cultuurverandering in de kerk	6
2.5	Biecht- en beroepsgeheim bij seksueel misbruik in pastorale relaties	6
2.5.1	Beroepsgeheim	7
2.5.2	Biechtgeheim – het sacrament van de verzoening	7
2.6	Functioneringsgesprekken	7
2.7	Gedragscode en gedragsregels voor pastoraal werkenden	7
2.8	Vrijwilligerscode	8
3	AANPAK VAN SIGNALLEN VAN SEKSUEEL MISBRUIK	9
3.1	Vertrouwenspersonen	9
3.2	Handreiking seksueel misbruik	9
3.3	Mogelijkheden voor benadeelden	12
4	EVALUATIE EFFECTIVITEIT VAN HET BELEID	15
5	BIJLAGEN	16

1 INLEIDING

Het beleid van de OKKN met betrekking tot seksueel misbruik in pastorale relaties is, kort gezegd, gericht op preventie en op een effectieve aanpak van signalen van seksueel misbruik. Deze beleidsnotitie beschrijft wat 'preventie' en een 'effectieve aanpak' concreet inhouden: welk beleid door de kerk wordt gevoerd om seksueel misbruik zoveel mogelijk te voorkomen en om zorgvuldig te reageren op signalen van mogelijk misbruik. Een aantal onderwerpen dat in deze beleidsnotitie aan de orde komt is nader uitgewerkt in aparte notities, handreikingen en andere documenten. Deze stukken zijn als bijlagen bij deze beleidsnotitie opgenomen.

Aanleiding voor deze beleidsnotitie is het rapport van de Onderzoekscommissie Seksueel Misbruik in de Oud-Katholieke Kerk van Nederland (d.d. 5 september 2018). De bevindingen en de aanbevelingen van de commissie en de gesprekken die in de verschillende geledingen van de kerk naar aanleiding van het onderzoeksrapport werden gevoerd, vormen de basis voor deze beleidsnotitie.

De beleidsnotitie richt zich uitdrukkelijk op de aanpak van *seksueel* misbruik en niet op andere vormen van grensoverschrijdend gedrag. Deze keuze is gemaakt vanuit de ervaring dat seksueel misbruik in afhankelijkheidsrelaties in de kerk een specifieke aanpak behoeft, gelet op wat dit misbruik aan ernstige schade aanricht bij benadeelden en gelet op de door de Onderzoekscommissie vastgestelde handelingsverlegenheid binnen de kerk bij signalen van mogelijk seksueel misbruik. Voor signalen van andere vormen van grensoverschrijdend gedrag kan men de gebruikelijke weg bewandelen door de signalen te melden bij de pastoor, bij de diocesane bisschop, of als deze bisschop bij het grensoverschrijdend gedrag betrokken is, bij de andere bisschop.

Ten slotte. Het Collegiaal Bestuur realiseert zich dat bepalend voor slagvaardig beleid op dit terrein zal zijn, of we er als kerk in slagen om samen een open en veilige cultuur te ontwikkelen waarin we elkaar durven aanspreken op gedrag en waarin we de belangen van benadeelden voorop stellen. De beleidsnota en de bijlagen zijn gericht op het scheppen van randvoorwaarden voor een dergelijke cultuur maar de wezenlijke cultuurverandering zal plaats moeten vinden in de hoofden en harten van allen die samen de kerk vormen.

Seksueel misbruik in pastorale relaties (hierna te noemen: *seksueel misbruik*) is in deze notitie: **leder grensoverschrijdend gedrag, inclusief grensoverschrijdend taalgebruik, met een seksuele lading waarbij een machtsverschil, een leeftijdsverschil of een afhankelijkheidsrelatie bestaat tussen de benadeelde en de beschuldigde, waarbij de beschuldigde een betaalde of onbetaalde functie heeft in de Oud-Katholieke Kerk van Nederland.**

NB: Seksueel misbruik is ook aan de orde als het om een eenmalig incident gaat, of als het misbruik alleen bestaat uit grensoverschrijdend taalgebruik met een seksuele lading.

In deze notitie kan 'hij' en 'zijn' ook gelezen worden als 'zij' en 'haar'.

2 PREVENTIE

Het preventiebeleid bestaat uit de volgende onderdelen.

2.1 VOG

Geestelijken en pastoraal werkers (hierna te noemen: *pastoraal werkenden*) mogen alleen op het dienstenrooster staan en/of feitelijk pastorale taken binnen de kerk verrichten, als zij beschikken over een Verklaring omtrent het Gedrag (VOG).¹ Deze eis van een VOG geldt ook voor vrijwilligers die een functie vervullen met enig gezag (zoals het kerkbestuur), die ondersteunende pastorale taken uitvoeren (zoals pastoraal assistenten) en/of binnen de kerk met kwetsbare volwassenen, of met kinderen en jongeren werken. In bijlage 10 worden de betaalde en onbetaalde functies genoemd waarvoor in ieder geval een VOG is vereist.

Studenten en anderen die in de kerk stage lopen dienen, voordat zij feitelijk aan hun stage beginnen, in het bezit te zijn van een VOG.

NB: *Omdat een VOG een momentopname is, geldt dat deze niet ouder mag zijn dan vijf jaar. Bij voortzetting van de functie of de taken daarna moet een nieuwe VOG worden aangevraagd.*

Verantwoordelijkheid van het kerkbestuur

Het kerkbestuur van de parochie zet de procedure voor een VOG in gang voor de vrijwilligers waarvoor op grond van bijlage 10 het vereiste van een VOG geldt. De vrijwilliger overlegt na verkrijging de originele VOG aan het kerkbestuur. Het kerkbestuur is verantwoordelijk voor het bewaken van de verkrijging, voor de archivering van de VOG' s van de vrijwilligers in de parochie en voor het bewaken van de vijf-jaren-termijn waarna een nieuwe VOG moet worden aangevraagd.

Tijdens het driejaarlijks werkbezoek van de bisschop aan een parochie vindt controle plaats of voor alle vrijwilligers die in de bijlage worden genoemd een VOG is afgegeven en of deze niet ouder zijn dan vijf jaar.

Verantwoordelijkheid van het Collegiaal Bestuur

Het Collegiaal Bestuur stelt vast welke pastoraal werkenden op het dienstenrooster staan en/of feitelijk (al dan niet incidenteel of als emeritus) pastorale taken binnen de kerk verrichten. Het Collegiaal Bestuur zorgt ervoor dat de procedure voor de aanvraag van een VOG voor de betreffende pastoraal werkenden en voor de in de bijlage 10 genoemde diocesane en landelijke vrijwilligers in gang wordt gezet. Het Collegiaal Bestuur is ook verantwoordelijk voor de archivering van de VOG' s van de pastoraal werkenden en de

¹ Of een vergelijkbaar document uit het land waar de betrokkene woont of recent heeft gewoond. Voor een monastieke gemeenschap binnen de kerk geldt dat alleen het lid of de leden die op het dienstenrooster staan en/of pastorale taken verrichten dienen te beschikken over een VOG.

diocesane en landelijke vrijwilligers en voor het bewaken van de vijf-jaren-termijn waarna een nieuwe VOG moet worden aangevraagd. Het CB doet hiervan verslag aan de synode middels het jaarverslag.

2.2 Scholing en training tijdens de opleiding op het seminarie

Voor de wijze waarop in het curriculum van de kerkelijke opleiding aandacht wordt besteed aan (de aanpak en de gevolgen van) seksueel misbruik, wordt verwezen naar bijlage 9 bij deze notitie *'Aandacht voor 'preventie- en aanpak seksueel misbruik' binnen het Curriculum van het Oud-Katholiek Seminarie'*.

2.3 Scholing en training van kerkelijk functionarissen

De OKKN vraagt aan iedereen die een betaalde of een onbetaalde functie binnen de kerk vervult waarin structureel sprake is van één of meer één-op-één relaties waarin een machtsverschil, leeftijdsverschil of afhankelijkheidsrelatie aan de orde kan zijn, al dan niet in de vorm van een training, expliciet aandacht voor een Veilige Kerk. Doel hiervan is dat betrokkenen oog krijgen voor mechanismen waarin deze verschillen tot misbruik of grensoverschrijdend gedrag kunnen leiden.

2.3.1 Scholing en training geestelijken

In het kader van bijscholing en training van de geestelijken van de kerk, wordt minimaal eens per drie jaar op een van de verplichte studiedagen, of op andere eveneens verplichte themabijeenkomsten, die de bisschoppen in samenwerking met het Oud-Katholiek Seminarie organiseren, aandacht besteed aan aspecten van (de aanpak of de gevolgen van) seksueel misbruik.

Geestelijken met een actieve rol in het jongerenwerk – bijvoorbeeld de jongerenpastors – volgen een doelgroep-specifieke cursus of training.

2.3.2 Scholing en training vrijwilligers

Wanneer binnen de taak van de vrijwilliger structureel sprake is van één of meer één-op-één relaties waarin een machtsverschil, leeftijdsverschil of afhankelijkheidsrelatie aan de orde kan zijn, wordt aandacht besteed aan de bescherming van de lichamelijke en geestelijke integriteit van gesprekspartners en aan de risico's die deze relaties met zich mee kunnen brengen. Een passend middel om voor dit thema aandacht te vragen en er over in gesprek te gaan is de vrijwilligerscode.

Het Collegiaal Bestuur draagt er zorg voor dat de vrijwilligerscode uitvoerig wordt doorgesproken met diocesane en landelijke vrijwilligers, voordat zij met hun taken beginnen.

Beleidsnotitie Veilige Kerk

Bij het aantreden van een nieuw lid van het Collegiaal Bestuur staat een gesprek over de vrijwilligerscode op de agenda van de eerste vergadering waaraan het nieuwe lid deelneemt.

Voor pastoraal assistenten zal een scholingsaanbod worden ontwikkeld. In dit aanbod wordt het thema Veilige Kerk opgenomen. Op pastoraal assistenten is verder naast de vrijwilligerscode ook de 'Gedragscode en gedragsregels pastores' van toepassing. De pastoor van de parochie overhandigt beide documenten aan de aan te stellen pastoraal assistent en gaat erover met hem in gesprek.

De leiders van de jeugdkampen nemen deel aan een door de kerk te organiseren gericht scholings- en trainingsaanbod.

Het onderwerp Veilige Kerk en de vrijwilligerscode worden opgenomen in het curriculum van de lectorenopleiding.

Het kerkbestuur draagt er zorg voor dat de vrijwilligerscode uitvoerig wordt doorgesproken met catecheten, leiders van de kinderkerk, acolieten en koorleiders, voordat zij met hun taken beginnen.

Bij het aantreden van een nieuw lid van het kerkbestuur staat een gesprek over de vrijwilligerscode op de agenda van de eerste vergadering waaraan het nieuwe lid deelneemt.

Omdat de kerkbesturen een bijzondere verantwoordelijkheid dragen voor permanente aandacht in de parochie voor een Veilige Kerk, wordt op de eens per twee of drie jaar te organiseren studie- en ontmoetingsdag voor leden van de kerkbesturen, altijd ook aandacht besteed aan een Veilige Kerk.

2.4 Cultuurverandering in de kerk

In de inleiding van deze beleidsnotitie werd al gewezen op de noodzaak van een cultuurverandering die het beter mogelijk maakt elkaar op gedrag aan te spreken en de belangen van slachtoffers voorop te stellen. Door de brede bespreking van het Onderzoeksrapport Seksueel Misbruik binnen alle geledingen van de kerk is in feite al een eerste begin gemaakt met deze cultuurverandering. Ook scholing en training zoals in de vorige paragraaf beschreven kan daaraan bijdragen. Daarnaast wordt momenteel naar mogelijkheden gezocht om vóór eind 2022 het thema cultuurverandering aan de orde te stellen op een van de twee dagdelen van een vergadering van de algemene synode van de kerk, dit onder leiding van een externe deskundige.

2.5 Biecht- en beroepsgeheim bij seksueel misbruik in pastorale relaties

Specifieke aandacht is nodig voor de omgang met het biecht- en beroepsgeheim van pastoraal werkenden in verband met seksueel misbruik.

2.5.1 Beroepsgeheim

Het beroepsgeheim houdt in dat de pastoraal werkende, conform artikel 22 van de door hem ondertekende gedragscode (bijlage 6), hetgeen deze bij de ambtsuitoefening te horen krijgt niet met derden mag delen, tenzij met expliciete toestemming van de betrokkene. Een pastoraal werkende kan beklemd raken tussen deze geheimhoudingsplicht én zijn plicht om, door te spreken, een benadeelde te beschermen tegen (het voortgaan van) seksueel misbruik. Ofschoon het beroepsgeheim zeer zwaar weegt is het niet absoluut. Er zijn mogelijkheden het beroepsgeheim te verbreken als dat, kort gezegd, de enige mogelijkheid is om een benadeelde te beschermen tegen de schade die seksueel misbruik aanricht.

In de *'notitie biecht- en beroepsgeheim'* is beschreven hoe een zorgvuldig besluit over het al dan niet verbreken van het biecht- en beroepsgeheim tot stand komt.

2.5.2 Biechtgeheim – het sacrament van de verzoening

De priesters van onze kerk zijn conform artikel 21 van de door hen ondertekende gedragscode (bijlage 6) gehouden het biechtgeheim nooit te verbreken.

Het Collegiaal Bestuur is er zich in het kader van het in het Plan van Aanpak besprokene van bewust dat dit diverse ethische vragen kan oproepen, waarbij het grootste dilemma ontstaat als de priester tijdens de biecht zaken heeft gehoord die schade aan derden betreffen.

Het episcopaat van de kerk zal deze vragen uitwerken en voorleggen aan de commissie Geloof en Kerkorde. Ze zal tevens een voor alle leden van de kerk toegankelijke studiedag organiseren waar de biecht en het biechtgeheim vanuit fundamentele en ethische perspectieven zullen worden besproken. Daarna bereiden de bisschoppen een notitie aan de kerk hierover voor, die medio 2022 zal verschijnen.

2.6 Functioneringsgesprekken

In de jaarlijkse functioneringsgesprekken die de bisschoppen met de pastoraal werkenden voeren, stelt de bisschop standaard het onderwerp 'Veilige Kerk' aan de orde. Daarbij komt de vraag aan de orde of de pastoraal werkende bekend is met de handreikingen en met het andere materiaal dat door de kerk is ontwikkeld en of hij weet waar hij dit materiaal en de contactgegevens van de vertrouwenspersonen kan vinden.

2.7 Gedragscode en gedragsregels voor pastoraal werkenden

In de gedragscode en de gedragsregels voor pastoraal werkenden worden o.a. normen beschreven voor de omgang met parochianen en anderen met wie pastoraal werkenden contacten hebben. In dit document wordt de 'Handreiking voor de omgang met (vermoedens

van) seksueel misbruik in pastorale relaties' uitdrukkelijk als handelingskader in dergelijke situaties genoemd.

De gedragscode wordt, voor aanvang van de benoeming of aanstelling, doorgesproken en ondertekend. De gedragscode en de betekenis die deze code heeft voor het functioneren, komt met enige regelmaat terug als thema op diocesane bijeenkomsten en op de provinciale synode.

2.8 Vrijwilligerscode

In de gedragscode voor vrijwilligers zijn gedragsregels beschreven die invulling geven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een Veilige Kerk. In deze code wordt de 'Handreiking voor de omgang met (vermoedens van) seksueel misbruik in pastorale relaties' uitdrukkelijk genoemd als handelingskader in dergelijke situaties.

De vrijwilligerscode wordt bij de benoeming of aanstelling van een vrijwilliger, zo hier sprake van is tezamen met de benoemings-of aanstellingsakte, uitgereikt en door de pastoor of een lid van het kerkbestuur met de vrijwilliger besproken. De vrijwilliger wordt daarbij tevens geïnformeerd over het beleid Veilige Kerk. De vrijwilliger verklaart zich door de acceptatie van de taak c.q. functie akkoord met de inhoud van de vrijwilligerscode en het beleid Veilige Kerk.

Tijdens het driejaarlijkse werkbezoek van de bisschop aan de parochie wordt het onderwerp Veilige Kerk in brede zin en meer specifiek ook de bekendheid met de vrijwilligerscode, en het gesprek dat over deze code wordt gevoerd met nieuwe vrijwilligers, aan de orde gesteld.

3 AANPAK VAN SIGNALLEN VAN SEKSUEEL MISBRUIK

De aanpak (van signalen) van seksueel misbruik is gericht op een Veilige Kerk waarin de belangen van benadeelden voorop staan.

3.1 Vertrouwenspersonen

De OKKN heeft er voor gekozen keuze te bieden uit verschillende vertrouwenspersonen. Er zijn interne vertrouwenspersonen, die lid zijn van de OKKN, en daarmee de sfeer in de kerk goed kennen, en externe vertrouwenspersonen. Bij de externe vertrouwenspersonen heeft men de keus uit vertrouwenspersonen van de SMPR, het Meldpunt Seksueel Misbruik Pastorale Relaties, die bekend zijn met de cultuur en sfeer in kerken maar geen deel uit maken van de OKKN, en vertrouwenspersonen van Slachtofferhulp Nederland die buiten de kerken staan. Bij deze laatste instantie is ook specifieke expertise aanwezig voor de opvang van minderjarige benadeelden.

De interne vertrouwenspersonen worden, op basis van het functieprofiel, geworven en benoemd door het Collegiaal Bestuur. De voorkeur gaat uit naar een man en een vrouw en naar een benoeming uit beide bisdommen. Het functieprofiel is echter leidend. In verband met het risico op vermenging van functies kunnen geestelijken en pastoraal werkenden de functie van vertrouwenspersoon niet vervullen.

Er wordt voor deze functie geen vacature geplaatst. Communicatie binnen de kerk vindt plaats na de benoeming.²

De interne vertrouwenspersonen rapporteren jaarlijks, op basis van anonieme gegevens, aan het Collegiaal Bestuur. Aan de kwantitatieve rapportage voegen zij zo mogelijk een inhoudelijke schets toe van de vragen waarvoor zij zich gesteld zagen. Ook kunnen zij naar aanleiding van hun bevindingen adviezen aan het Collegiaal Bestuur in hun rapportage opnemen. Met de organisaties van de externe vertrouwenspersonen zal in 2021 worden overlegd of, en in welke mate zij in staat zijn jaarlijkse rapportages op te leveren.

3.2 Handreiking voor de omgang met (vermoedens van) seksueel misbruik in pastorale relaties

De 'Handreiking voor de omgang met (vermoedens van) seksueel misbruik in pastorale relaties' bevat een stappenplan voor het handelen bij signalen van seksueel misbruik. De

² Omdat vertrouwenspersonen bij hun benoeming voldoen aan het functieprofiel - en daarmee voldoende deskundig zijn - kunnen zij na hun benoeming hun functie meteen vervullen. Als het in verband met de planning van de SMPR-opleiding niet mogelijk blijkt de opleiding voor de benoeming te volgen, worden met de vertrouwenspersonen concrete afspraken gemaakt over het zo spoedig mogelijk volgen van deze opleiding na de benoeming.

handreiking richt zich vooral op de stappen die naar aanleiding van de signalen moeten worden gezet in de richting van de benadeelde³, de beschuldigde⁴ en andere rechtstreeks betrokkenen. Het seksueel misbruik kan ook breder in de parochie heftige emoties en onrust veroorzaken. Om dit proces in goede banen te leiden kan een beroep worden gedaan op de gemeentebegeleiders van de SMPR. Meer informatie hierover is te vinden op de website van de SMPR (<https://www.smpr.nl/misbruik-uw-gemeente/gemeentebegeleiding>).

In paragraaf 3.1 werd al gewezen op de vertrouwenspersonen. Zij zijn niet alleen beschikbaar voor benadeelden, maar evenzeer voor derden, zoals bijvoorbeeld geestelijken, leden van kerkbesturen en anderen binnen de parochie aan wie signalen van seksueel misbruik worden gemeld en van wie gevraagd wordt om daarop zorgvuldig, conform de stappen van de handreiking, te reageren. In de handreiking wordt deze derden dringend geadviseerd eerst contact te zoeken met de vertrouwenspersoon alvorens in gesprek te gaan of andere stappen te zetten.

Stappenplan in varianten

De handreiking kent verschillende varianten van het stappenplan, afhankelijk van *wie* het seksueel misbruik meldt en *aan wie* dit wordt gemeld. De verschillende varianten van het stappenplan wijzen allemaal in dezelfde richting: benadeelden van seksueel misbruik worden doorverwezen naar de vertrouwenspersonen. Deze vertrouwenspersonen zijn opgeleid om een luisterend oor en ondersteuning te bieden en de benadeelde te helpen bij het al dan niet zetten van vervolgstappen.

Direct contact tussen benadeelde en vertrouwenspersoon gewenst

Het is van belang dat een benadeelde *direct* in contact wordt gebracht met een vertrouwenspersoon omdat deze buiten de betreffende parochie staat en geen banden heeft met de beschuldigde of andere betrokkenen. Bij een vertrouwenspersoon kan een benadeelde in alle vrijheid – als het ware op enige afstand van de parochie – zijn verhaal doen en beslissen hoe verder.

Voor pastoraal werkenden, leden van het kerkbestuur en voor parochianen die met signalen van seksueel misbruik worden geconfronteerd, is de opvang van benadeelden vaak gecompliceerd. Bij hen ontbreekt doorgaans specifieke deskundigheid. Maar wat vooral belemmerend kan zijn, ook voor de benadeelde om vrijuit te spreken, is dat degene tot wie de benadeelde zich wendt, vaak ook de beschuldigde kent. Daarom is het zo belangrijk dat een

³ De term 'benadeelde' wordt in deze beleidsnotitie en in de genoemde handreiking gebruikt voor de persoon die zegt, of van wie een omstander zegt, dat hij seksueel misbruik heeft ondergaan.

⁴ De term 'beschuldigde' wordt in deze beleidsnotitie en in de genoemde handreiking gebruikt voor de persoon die door de benadeelde of door een omstander wordt beschuldigd van (mogelijk) seksueel misbruik.

benadeelde direct in contact wordt gebracht met een vertrouwenspersoon. Dit betekent niet dat geen pastorale zorg kan worden geboden, maar dat de benadeelde *eerst* met een neutrale en deskundige 'buitenstaander' contact heeft en zijn verhaal kwijt kan om dan vervolgens zelf te bepalen of, en zo ja welke vervolgstappen hij wil zetten en of hij pastorale zorg binnen de kerk wenst.

Handreiking richt zich tot allen in de kerk

De handreiking richt zich met de te zetten stappen bij signalen van seksueel misbruik niet alleen tot geestelijken maar tot *iedereen* in de kerk. Dat is een bewuste keuze omdat iedereen kan worden geconfronteerd met deze signalen – mogelijk ook met signalen waarbij een geestelijke betrokken is – en dan moet weten wat hem te doen staat en wie hem daarbij kan ondersteunen. De stappen vragen veel van degene die geacht wordt ze te zetten. Daarom wordt in de handreiking voortdurend benadrukt dat bij het zetten van de stappen voor advies en ondersteuning een beroep kan worden gedaan op de vertrouwenspersonen.

Minderjarige benadeelden

Is een benadeelde minderjarig dan worden als regel zijn gezaghebbende ouders⁵ geïnformeerd over het misbruik en worden zij eveneens gewezen op de vertrouwenspersonen.

Aangifte doen

De kerk kan in alle gevallen waarin ze kennis neemt van seksueel misbruik beslissen daarvan aangifte te doen bij de politie. Een belangrijke overweging hierbij is dat door aangifte te doen toekomstig misbruik kan worden voorkomen. Het doen van aangifte kan o.a. voorkomen dat iemand onterecht een Verklaring omtrent het gedrag (VOG) verkrijgt.

Wanneer er sprake is van een minderjarige benadeelde doet de kerk *altijd* aangifte van het misbruik, tenzij de belangen van de benadeelde, volgens de vertrouwenspersoon en/of de minderjarige of zijn ouders, zich tegen deze aangifte verzetten. Wanneer van aangifte wordt afgezien zal zorgvuldig worden gedocumenteerd waarom daartoe besloten is.

De zware inzet op aangifte bij minderjarige benadeelden is bedoeld om voor deze extra kwetsbare groep min of meer standaard door de politie te laten beoordelen of strafrechtelijke vervolging van het seksueel misbruik mogelijk is.

NB: Vanwege het belangrijkste doel van het doen van aangifte door de kerk – het voorkomen dat de beschuldigde opnieuw seksueel misbruik pleegt - wordt geen aangifte gedaan als de beschuldigde is overleden op het moment dat het seksueel misbruik bekend wordt.

Signalen van omstanders

De omgang met signalen van mogelijk misbruik die door een omstander worden gemeld is complex omdat degene die het misbruik meldt er zelf niet als benadeelde of beschuldigde bij

⁵ Of de voogd die het gezag over een minderjarige uitoefent.

betrokken is, maar iets heeft gehoord of gezien. Vaak zal er een zekere schroom zijn om stappen te zetten op basis van signalen uit de derde hand, bijvoorbeeld uit angst om iemand ten onrechte te beschuldigen. Maar niet reageren op signalen van omstanders kan betekenen dat het seksueel misbruik ongehinderd doorgaat. Omdat in het beleid een Veilige Kerk en de belangen van benadeelden voorop staan, moet er, hoe ingewikkeld dit ook is, ook op signalen van omstanders worden gereageerd.

Als eerste stap wordt uitgezocht of de omstander *zelf* iets heeft gesignaleerd of daarover alleen heeft gehoord van een *ander*. In dit laatste geval, wordt contact gezocht met de omstander die de signalen van mogelijk seksueel misbruik zelf heeft gezien of gehoord. Hierdoor wordt bereikt dat de signalen waarop wordt gereageerd niet uit de vierde of vijfde hand komen, maar rechtstreeks van degene die iets meent te hebben gezien of gehoord. Voorkomen moet worden dat vermoedens van vermeend misbruik gaan rondzingen in de gemeenschap doordat omstanders bij elkaar bevestiging gaan zoeken.

Vervolgens wordt contact gezocht met de benadeelde om zijn reactie op de signalen te horen. Bevestigt de benadeelde het seksueel misbruik, dan wordt de benadeelde gewezen op de vertrouwenspersonen. Herkent de benadeelde de signalen niet, dan wordt advies gevraagd aan de vertrouwenspersoon om gezamenlijk te beoordelen of toch contact kan worden gezocht met de beschuldigde om zo openheid van zaken te geven. De contacten met de benadeelde en met de beschuldigde vragen de grootst mogelijke zorgvuldigheid. Daarom wordt in de handreiking dringend geadviseerd om voorafgaand aan deze contacten advies en ondersteuning van een vertrouwenspersoon te vragen.

Tot slot wordt beoordeeld of het zinvol is een pastoraal aanbod te doen aan de omstander, de vermeende benadeelde en/of de vermeende beschuldigde.

Pleger⁶ die zijn misbruik meldt

Komt een pleger met zijn verhaal naar buiten, dan wordt deze in contact gebracht met de parochiepastoor, of als het om een geestelijke gaat of om een nauwe relatie van de parochiepastoor, met de bisschop. Wanneer het om een bisschop gaat wordt deze in contact gebracht met de andere bisschop.

3.3 Mogelijkheden voor benadeelden

In een brochure die zich speciaal richt op benadeelden ('Handreiking voor benadeelden'- zie bijlage 2) worden de verschillende vervolgstappen die een benadeelde kan zetten beschreven. Centrale rol hierin heeft de vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon biedt een luisterend

⁶ De term 'pleger' wordt in deze beleidsnotitie en in de genoemde handreiking gebruikt voor de persoon die over zichzelf meldt dat hij seksueel misbruik heeft gepleegd.

oor, kan de benadeelde informeren over mogelijkheden van aanpak en desgewenst helpen bij het zetten van vervolgstappen.

Klachtbehandeling

De kerk kent een klachtencommissie die op basis van een door het Collegiaal Bestuur vastgesteld reglement (bijlage 3 – Klachtenregeling seksueel misbruik OKKN) klachten van benadeelden behandelt. De leden van de klachtencommissie maken, met uitzondering van de secretaris en het plaatsvervangend lid, geen deel uit van de kerk.

Melding

De ervaring heeft geleerd dat sommige benadeelden beslist geen klacht willen indienen bij de klachtencommissie maar wel de dringende behoefte hebben de leiding van de kerk over het seksueel misbruik te informeren. Daarom wordt de mogelijkheid van het melden van het misbruik als optie genoemd in de handreiking voor de benadeelden. Voor het doen van een dergelijke 'melding' geldt het volgende:

- Een melding kan alleen worden gedaan bij de diocesane bisschop of bij de andere bisschop indien de diocesane bisschop betrokken is bij het misbruik.
- Als een benadeelde de bisschop benadert, legt de bisschop uit dat een melding niet tot nader onderzoek leidt, dat de beschuldigde altijd om een reactie gevraagd zal worden, en dat zowel de inbreng van de benadeelde als de inbreng van de beschuldigde schriftelijk worden vastgelegd.
- De bisschop legt van de melding vast (zie bijlage 4 - Formulier melding seksueel misbruik): de naam van de benadeelde, de naam van de beschuldigde, de aard van het seksueel misbruik en de periode waarin het plaatsvond. Van het formulier wordt één exemplaar beveiligd gearchiveerd. Er worden geen afschriften van verstrekt.
- Indien de reactie van de beschuldigde daar aanleiding toe geeft, treft de bisschop de disciplinaire maatregelen die noodzakelijk zijn voor een Veilige Kerk.

NB:

- De melding en de reactie van de beschuldigde worden op papier vastgelegd en in een fysieke kluis bewaard. Deze gegevens maken geen deel uit van een eventueel personeelsdossier van de beschuldigde. De gegevens worden voor onbepaalde tijd bewaard.
- Uit een oogpunt van zorgvuldigheid geldt dat een benadeelde, voordat deze een melding kan doen, dringend wordt aangeraden eerst te overleggen met een vertrouwenspersoon zodat de benadeelde goed kan afwegen of het doen van een melding de voor hem passende vervolgstap is.
- De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) kent iedere betrokkene het recht toe op inzage in gegevens die op hem betrekking hebben. De melder heeft recht op inzage in de melding die hij heeft gedaan, de beschuldigde heeft recht op inzage in de reactie die hij op de melding heeft gegeven. In algemene zin omvat het recht op inzage het recht op een afschrift (kopie) van de gegevens die ter inzage zijn. De Uitvoeringswet AVG biedt

Beleidsnotitie Veilige Kerk

echter de mogelijkheid het recht op inzage en afschrift te beperken o.a. in verband met de bescherming van de belangen van de betrokkene en de rechten en vrijheden van anderen. Op basis van deze beperking zal een verzoek van de melder om een afschrift van de melding of een verzoek van de beschuldigde om een afschrift van zijn reactie doorgaans worden geweigerd⁷.

⁷ In reactie op ieder verzoek om een afschrift dient een afweging te worden gemaakt tussen de belangen die de verzoeker heeft bij het afschrift en de belangen van degene wiens (privacy)rechten en vrijheden dienen te worden beschermd. Deze afweging zal normaliter tot een weigering leiden omdat het risico bestaat dat het afschrift met anderen wordt gedeeld en ten onrechte als 'bewijs' van het misbruik of van de ontkenning daarvan zal worden ingezet.

4 EVALUATIE EFFECTIVITEIT VAN HET BELEID

Het Collegiaal Bestuur evalueert minimaal eens per drie jaar het in deze notitie vastgelegde beleid. Om kort na implementatie al eventueel gewenste aanpassingen te kunnen signaleren en verwerken zal de eerste evaluatie in januari 2022 plaatsvinden.

5 BIJLAGEN

- 1 Handreiking voor het handelen bij (vermoedens van) seksueel misbruik in pastorale relaties
- 2 Handreiking voor benadeelden seksueel misbruik
- 3 Klachtenregeling seksueel misbruik
- 4 Formulier melding seksueel misbruik
- 5 Communicatieprotocol Veilige Kerk
- 6 Gedragscode en gedragsregels geestelijken
- 7 Vrijwilligerscode
- 8 Notitie biecht- en beroepsgeheim
- 9 Aandacht voor 'preventie- en aanpak seksueel misbruik' binnen het Curriculum van het Oud-Katholiek Seminarie
- 10 Lijst van functies met VOG eis
- 11 Functiebeschrijving vertrouwenspersoon